

УДК 398.2:78.071.1+81'42(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-1-21>

Лідія МАКАРЕНКО

кандидат мистецтвознавства, директор Навчально-наукового інституту культури і креативних індустрій, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. мала Шияновська, 2, м. Київ, Україна, 01011

ORCID: 0000-0003-4465-4738

Бібліографічний опис статті: Макаренко, Л. (2025). Семіотичний аналіз слів-символів в українській пісенній традиції. *Fine Art and Culture Studies*, 3-1, 146–151, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-1-21>

СЕМІОТИЧНИЙ АНАЛІЗ СЛІВ-СИМВОЛІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ПІСЕННІЙ ТРАДИЦІЇ

Українська пісенна традиція – це не лише унікальна форма національного музичного висловлювання, а й багатотрівнева знакова система, в якій слова-символи виконують роль ключових структуруювальних елементів етнокультурної пам'яті. Через вербальні образи, закріплені в пісенному тексті, передається ціннісно-світоглядна картина народу, його колективний досвід, ментальні архетипи та емоційно-ціннісні константи. Пісенна мова є особливою комунікативною формою, де слово-символ набуває особливої експресивної та онтологічної ваги: воно не просто називає явище чи предмет, а моделює уявлення про них, втілює міфопоетичне бачення дійсності.

У статті здійснено семіотичний аналіз слів-символів, виявлених у різних жанрах української народнопісенної творчості – календарно-обрядових, родинно-побутових, рекрутських, історичних піснях, думах, голосіннях. Розглянуто лексеми, що мають глибоке символічне навантаження (**дуб, сокіл, вода, вогонь, калина, вінок, поле, доля, чорнобривці**), та простежено закономірності їхнього функціонування як знаків культурної пам'яті. Символи води й вогню репрезентують межові стани буття, ініціаційні переходи, очищення й жертву; образи калини, чорнобривців, вінка – позначають жіночість, родові коди, соціальний статус; дуб, поле, сокіл – маркери сили, простору, свободи, зв'язку з предками. Акцент зроблено також на емоційно-комунікативній природі символів у поєднанні з мелосом як засобом підсилення смислового навантаження.

Методологічну основу становлять принципи структурної та культурної семіотики, фольклористики, етномузикології, а також когнітивної етнопоетики. Особливу увагу приділено феномену пісні як носія культурної пам'яті, її здатності фіксувати, трансформувати й передавати світоглядну матрицю етносу у часі. Аналіз охоплює також приклади сучасної трансформації символіки в авторській пісні, сценічному фольклорі, фольклорно-стилізованому маскульті. Стаття аргументує, що український мелос постає як багатокодовий комунікативний механізм, де слова-символи відіграють роль культурних маркерів і «ключів пам'яті», здатних підтримувати тяглість ідентичності навіть у часи соціальних зламів і глобальних викликів.

Ключові слова: українська пісня, українська музика, слово-символ, семіотика, колективна пам'ять, архетип, фольклор, мелос, культурна ідентичність, знак.

Lidiia MAKARENKO

PhD in Art Studies, Director of the Educational and Scientific Institute of Culture and Creative Industries, Kyiv National University of Technologies and Design, 2 Mala Shyianovska St, Kyiv, Ukraine, 01011

ORCID: 0000-0003-4465-4738

To cite this article: Makarenko, L. (2025). Semiotychnyi analiz sliv-symvoliv v ukrainskii pisennii tradytsii [Semiotic analysis of symbol-words in the Ukrainian song tradition]. *Fine Art and Culture Studies*, 3-1, 146–151, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-1-21>

SEMIOTIC ANALYSIS OF SYMBOL-WORDS IN THE UKRAINIAN SONG TRADITION

Ukrainian song tradition is not only a unique form of national musical expression but also a multi-layered sign system in which symbol-words serve as key structural elements of ethnocultural memory. Through verbal imagery embedded in song lyrics, the value-based and worldview framework of the nation, its collective experience, mental archetypes, and emotional-axiological constants are transmitted. The song language represents a special form of communication, where a symbol-word gains exceptional expressive and ontological significance: it does not merely name an object or phenomenon, but constructs its cultural perception and embodies a mythopoetic vision of reality.

This article offers a semiotic analysis of symbol-words identified across various genres of Ukrainian folk song – calendar-ritual, family and domestic, military-recruitment, historical songs, dums, and lamentations. The study focuses on lexemes with deep symbolic meaning (oak, falcon, water, fire, viburnum, wreath, field, fate, marigold), and traces the patterns of their functioning as signs of cultural memory. Water and fire symbolize threshold states of existence, rites of passage, purification, and sacrifice; viburnum, marigold, and wreath signify femininity, lineage codes, and social status; oak, field, and falcon act as markers of strength, space, freedom, and ancestral connection. Emphasis is also placed on the emotionally communicative nature of symbols in combination with melos as a means of amplifying semantic content.

The methodological framework draws on the principles of structural and cultural semiotics, folklore studies, ethnomusicology, and cognitive ethnopoetics. Special attention is given to the phenomenon of the song as a carrier of cultural memory, capable of recording, transforming, and transmitting the worldview matrix of the ethnic group across time. The analysis also considers examples of contemporary transformation of symbolism in authorial song, staged folklore, and folkloric-stylized mass culture. The article argues that Ukrainian melos functions as a multi-coded communicative mechanism, where symbol-words act as cultural markers and “keys of memory,” capable of sustaining identity continuity even amid social upheaval and global challenges.

Key words: *Ukrainian song, Ukrainian music symbol-word, semiotics, collective memory, archetype, folklore, melos, cultural identity, sign.*

Актуальність дослідження. У період активного переосмислення національної ідентичності, що супроводжується соціальними зламами, війною та глобалізаційними викликами, актуалізується питання збереження й трансляції культурної пам'яті. Українська пісенна традиція виступає одним із найстійкіших репозитаріїв колективної пам'яті народу, в якому слова-символи не лише передають емоційний і ментальний досвід поколінь, а й формують цілісну систему етнокультурної репрезентації. Саме тому вивчення семіотики народнопісенного тексту є на часі, з огляду на потребу збереження ідентичності та відновлення глибинних сенсів культурного спадку.

Проблема дослідження полягає у відсутності цілісного міждисциплінарного аналізу символічних одиниць української пісенної традиції крізь призму сучасної семіотики, когнітивної етнопоетики й етномузикознавства. Незважаючи на значну кількість етнографічних і музикознавчих досліджень, питання функціонування слів-символів як знаків культурної пам'яті залишається недостатньо систематизованим. Особливо гостро постає потреба у вивченні процесів трансформації семіотичних образів у сучасній маскультурі, їх здатності зберігати або видозмінювати закладену в них ціннісну структуру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика семіотики української пісенної традиції розглядається в межах фольклористики, етномузикознавства, культурології та філософії культури, що знайшло відображення у працях низки дослідників, які поєднують культурно-історичний та семіотичний підходи. У монографії Л. Макаренка «Лев

Колодуб: український фольклорний мелос і оркестр» запропоновано бачення пісенного фольклору як динамічної системи музично-словесних символів, здатної відображати суспільно-історичні настрої. Авторка акцентує на змінності символіки залежно від культурного та музичного контекстів (2025).

Окрема увага до семантики окремих символів, зокрема води, річки, моря, виявляється у статті Л. Макаренка (2020) на прикладі пісні-реквієму «Пливе кача по Тисині» як маркера переходу та поховального обряду, що ілюструє трансцендентну природу символу. Аналогічний підхід застосовано у дослідженні «Чуєш, брате мій» (2021), де авторка трактує образ моря як межовий простір і стан екзистенційної подорожі.

Значний внесок у розкриття образно-символічної структури фольклору здійснила О. Левчук, яка вивчає зооморфні мотиви, зокрема символ коня, і простежує їхню еволюцію в межах жанрового спектру. Її праці мають вагу як у контексті типології образів, так і в методологічному плані (2011, 2021).

Праця Н. Іовхімчук розглядає водні номінації як постійні метафоричні формули у пісенному тексті, що виступають символами перевірки почуттів і ініціаційних змін, що підкреслює їхню стабільну семантичну функцію у фольклорі (2009).

Загальнокультурний контекст символотворення аналізується у філософському дослідженні А. Гоцалюк, де символ трактується як результат шліфування архетипного образу до універсального культурного значення (2016). І. Гурова (2022) вводить поняття національного символу в межах глобального культурного

простору, акцентуючи на змінності його змісту залежно від контексту застосування.

Наукові розвідки М. Кулиняка (2024) та Л. Троєльнікової (2023) актуалізують тематику збереження фольклорної символіки в сучасних формах музично-культурного вираження. Обидва автори підкреслюють потенціал пісні як засобу трансляції ідентичності у мінливому соціокультурному середовищі.

Таким чином, наявні дослідження створюють передумови для міждисциплінарного осмислення фольклорного символу як знаку етнокультурної пам'яті, однак потребують подальшої систематизації та інтеграції у семіотичну парадигму.

Мета дослідження полягає в тому, щоб проаналізувати функціонування слів-символів у структурі української пісенної традиції як знаків етнокультурної пам'яті, простежити закономірності їхньої семантики та трансформації в різних жанрах, а також визначити їхню роль у формуванні й підтриманні національної ідентичності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Феномен української народної пісні становить собою унікальний синтез естетичного, історичного, ментального та ритуального. Її текстово-мелодична структура є формою колективної вербальної пам'яті, яка акумулює у собі історичні архетипи, духовний досвід та культурні маркери, що формуються і трансформуються впродовж віків. У цьому контексті особливу роль відіграють слова-символи, здатні функціонувати як знаки культурної пам'яті, транслуючи позачасові сенси та культурні архетипи. «Пісенний фольклор – динамічна і постійно змінна система музично-словесних символів, що є індикатором суспільно-історичних настроїв та подій» (Макаренко, 2025, с. 4). Це означає, що кожна епоха, кожен соціальний злам продукує свою знакову мову, де певні лексеми активізуються як семантичні центри етнокультурної рефлексії.

Семіотичний підхід до аналізу української пісні передбачає виявлення таких вербальних одиниць, які у фольклорному тексті відіграють роль символів – знаків, здатних утримувати складну систему значень. Згідно з методологією культурної семіотики, слово-символ виступає як репрезентант колективного досвіду та ментальних уявлень, закодovаних у мовно-музичній формі.

Слова-символи є складовою частиною міфопоетичної свідомості, у якій поняттєвий і образний зміст тісно пов'язаний із ритуальним і соціальним контекстом. Саме через образи, закріплені в пісенному тексті, передаються ідеї про життя, смерть, любов, втрату, честь, жертву, долю, жіночість, мужність, зв'язок із родом і землею. Вони не є випадковими вербальними маркерами, а виступають як архетипні символи, що мають глибинну онтологічну та емоційно-культурну вагу. «Світова культура насичена різноманітними символами, поняттями й категоріями, зміст яких може змінюватися залежно від того, ким, у якій країні та в якому контексті вони застосовуються» (Гурова, 2020, с. 213).

У даній статті здійснено аналіз основних знакових одиниць у народних піснях, що мають чітку символічну конотацію: вода, річка, море, вогонь, калина, дуб, сокіл, чорнобривці, вінок, поле, доля. Розгляд лексем здійснюється з огляду на їхню функціональну, жанрову та семіотичну специфіку, з урахуванням фольклористичних і етнопоетичних методологій.

Символіка водного простору: річка, море, вода. Вода – один із провідних символів у структурі української народної пісні. Вона уособлює не лише стихійну силу природи, а й трансцендентні переходи між світами. Найбільш усталений символічний образ – річка. У семантичній структурі пісні річка функціонує як знак переходу, межі, ініціації.

«Номінація річка є символом перешкоди, ускладнення в коханні, подолання яких стає перевіркою на силу почуттів. Звідси – постійний народнопісенний вислів перебрести через річку, що часто має значення “бути вірним у коханні”, “одружитися”» (Іовхімчук, 2009, с. 6). Водночас, «річка в даному випадку може символізувати як перехід в інше неземне життя після смерті, так і давній поховальний обряд – спалювання покійників на воді» (Макаренко, 2020, с. 46).

В українській народнопісенній традиції присутня також лексема «море», що виконує схожі функції. У текстах пісень вона маркує образ віддаленого, недосяжного, метафізичного. «Важливим у пісні є образ “моря”. В українських народних піснях, море, річка чи будь-яка водойма, найчастіше, символізують пройдений час, або далеку мандрівку. У творі братів

Лепких “море” підкреслює важкість “безкінечного” шляху, який здолають не всі («крилонька зітру») та символізує перехід у іншу невідому реальність» (Макаренко, 2021, с. 79).

Ці водні образи відсилають до архаїчної символіки світового дерева та структури трьох світів (верхній – середній – нижній), у якій вода виступає межею або «порогом» у міфологічному сенсі. У цьому контексті важливо зазначити, що «символіка народного світобачення, зафіксована у фольклорних текстах, має здатність відображати різні хронологічні пласти культури, пронизує їх наскрізь і передає інформацію у майбутнє» (Левчук, 2011, с. 137).

Рослинна символіка: калина, чорнобривці, вінок. Серед жіночої символіки в українській пісенній традиції особливе місце посідають образи калини, чорнобривців і вінка. Калина – це не лише ботанічна рослина, а й глибинний знак національної ідентичності, символ жіночості, цнотливості, родової пам’яті та кровної тяглості. Її присутність у пісенних текстах часто пов’язана з мотивами дівочої долі, оберегового значення, материнства або втрати.

Чорнобривці, своєю чергою, закріплені в національній семіотиці як образ материнської любові, дому, прив’язаності до землі. Їх часто оспівують у контексті еміграційної тематики або рекрутських пісень, де вони маркують точку відліку – втрачений, але сакралізований простір батьківщини. Водночас, у сучасних адаптаціях (авторська пісня, сцена) ці символи виконують роль етномаркерів, надаючи творів національного забарвлення.

Образ вінка в українській пісенній традиції уособлює стан дівочої цілісності, межу між свободою та шлюбом, соціальним статусом і ритуальним обов’язком. У контексті весільної обрядовості вінок – сакральний знак переходу від одного статусу до іншого. Втрата або знімання вінка в піснях супроводжується мотивами болю, втрати, змін.

Зооморфна символіка: кінь, сокіл. Образи тварин у фольклорі, як правило, мають глибоке символічне навантаження. Особливо промовистими є символи коня й сокола. «Міфологічний образ коня по-різному виражено в різножанрових текстах. Зовнішній вигляд, акціональні характеристики тварини варіюються від реальних до незвичайних, фантастичних» (Левчук, 2021, с. 6). Це підтверджує широту символічного

спектру, в якому кінь може символізувати як вірного супутника героя, так і засіб переходу в інший світ.

Сокіл – ще один архетипно закріплений образ, пов’язаний зі свободою, воїнською доблестю, швидкістю, прозорливістю. Він часто фігурує у рекрутських, історичних піснях, думках як символ козака, вільного чоловіка, або душі, що виривається на волю. У таких контекстах сокіл виконує функцію не лише героїчного маркера, а й сакрального посередника між світами.

Архетипні структури та національна культурна специфіка. Символи, що закріплені у фольклорних текстах, не є випадковими: вони відповідають глибинним пластам колективного несвідомого. «Своєрідні образи свідомості – «архетипні образи» – постійно супроводжують людину і є джерелом міфології, релігії та мистецтва. У межах цих культурних форм відбувається поступове шліфування алогічних, сплутаних образів, які перетворюються на символи, довершені за формою й універсальні за змістом» (Гоцалюк, 2016, с. 323).

«Більшість видів людської діяльності притаманні усьому людству, але в кожній національній спільноті вони оформлюються різними, більш чи менш специфічними (саме для неї) способами, які в сукупності й утворюють її культуру» (Троєльнікова, 2023, с. 14). Ці культурно-етнічні константи пронизують пісенну традицію як архетипні коди, закріплені в мові, мелосі, інтонації, образності. Саме через них українська пісня транслює незмінну парадигму культурної ідентичності.

Сучасна трансформація символів у маскультурі. «Народна творчість завжди супроводжувала життя українців, відбиваючи їх настрої та сподівання. Потрапляючи в інший суспільно-культурний контекст, вона набувала нових форм репрезентації та прочитання» (Кулиняк, 2024, с. 333). Це спостерігаємо і в сучасному музичному просторі, де фольклорні символи трансформуються, але не втрачають своєї знаковості.

У авторській пісні останніх десятиліть слова-символи з традиційного фольклору (наприклад, калина, поле, річка) інтегруються у нові жанрово-стилістичні форми, часто переосмислюються через призму урбаністичного досвіду, еміграції, війни. Зберігаючи культурну тяглість, ці образи наповнюються новими

соціокультурними конотаціями, зберігаючи емоційно-семіотичну глибину.

Показовим є приклад сценічного фольклору, де образи чорнобрівців, сокола, калини використовуються як маркери українськості, патріотизму, етнокультурної самоідентифікації. У масовій культурі вони стають частиною візуальних кодів, сценічного костюма, візуального ряду кліпів, афіш, художніх фільмів тощо.

Висновок. Українська пісенна традиція постає як складна багаторівнева семіотична система, в якій слова-символи виступають знаками колективної пам'яті, архетипами культурної свідомості, елементами ритуальної та комунікативної структури. Через символічну мову пісенного фольклору український народ здійснює трансляцію ключових світоглядних категорій – життя, смерті, кохання, втрати, честі, переходу, жертви, роду та нації.

Застосування семіотичного аналізу дозволяє не лише виявити глибинні сенси фольклорних текстів, а й осмислити механізми функціонування культурної пам'яті. Образи води, вогню, калини, чорнобрівців, дуба, сокола, коня, поля

та інших слів-символів функціонують як універсальні коди, які зберігають ідентичність навіть в умовах глобальних трансформацій.

Український мелос, як форма культурного коду, здатен акумулювати та передавати фундаментальні сенси, залишаючись джерелом національного самопізнання і світоглядної стабільності.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розширення жанрового спектру аналізованих текстів – із залученням малоопрацьованих наспівів із локальних традицій, а також авторської та діаспорної пісенної творчості. Доцільним є розгляд взаємодії слова-символу з музичним ладом і ритмічно-інтонаційною структурою як носієм семантичного навантаження. Вартісним напрямом постає порівняльний аналіз функціонування фольклорних символів у контексті новітньої поезії, кіно та гібридних жанрів сучасної масової культури. Особливої уваги заслуговує дослідження рецепції та трансформації пісенних символів у молодіжному середовищі, в умовах цифрової комунікації й соціальних мереж.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гоцалюк А. А. Неотрадиціоналізм як соціокультурний феномен України : дис. ... д-ра філос. наук. Київ, 2016. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Gocaluk_28.04.2016_disertac.pdf
2. Гурова І. В. Світова, національна, етнічна культури в сучасному культурному просторі: структурно-функціональний підхід. *Культурологічний альманах*. 2022. № 3. С. 209–217. URL: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/89/81>
3. Іовхімчук Н. В. Символіка номінацій водного простору в українській народній пісні. *Гуманітарна освіта в технічних вищих закладах*. 2009. Вип. 19. С. 72–78. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9823/1/symbol.pdf>
4. Кулиняк М. А. Музично-пісенний фольклор у сучасній українській культурі. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2024. № 4. С. 331–337.
5. Левчук О. Зооморфні образи українського фольклору: історія і методологія дослідження. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2011. № 15. С. 173–178.
6. Левчук О. І. Образ коня в системі зооморфної символіки українського фольклору : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Львів, 2021.
7. Макаренко Л. П. Соціально-історичне значення пісенного фольклору для розвитку українського суспільства (на основі аналізу пісні-реквієму «Пливе кача по Тисині»). *Вища освіта України*. 2020. № 1 (76). С. 43–48.
8. Макаренко Л. П. Художньо-семантичне та історичне значення твору братів Лепких «Чуєш, брате мій». *Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології* : тези III Міжнародної наукової конференції (16–17 листопада 2021 року). 2021. URL: http://mari.kiev.ua/sites/default/files/conf_docs/tesy/2021-12/Methodology_Tesy_16-17_11_2021.pdf
9. Макаренко Л. П. Лев Колодуб: український фольклорний мелос і оркестр : монографія. Київ: КНУТД, 2025. URL: <https://surl.li/lrmntk>
10. Троєльнікова Л. Пісенний фольклор як базова компонента формування національно-культурного ареалу побутування українців. *Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*. 2023. № 2 (59). С. 7–31. URL: <http://chasopysnmau.com.ua/article/view/295410/288467>

REFERENCES:

1. Hotsaliuk, A. A. (2016). Neotraditsionalizm yak sotsiokulturnyi fenomen Ukrainy [Neotraditionalism as a sociocultural phenomenon of Ukraine]. Doctor's thesis. Kyiv. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Gocaluk_28.04.2016_disertac.pdf
2. Hurova, I. V. (2022). Svitova, natsionalna, etnichna kultura v suchasnomu kulturnomu prostori: strukturno-funktsionalnyi pidkhid [World, national, and ethnic cultures in the modern cultural space: structural and functional approach]. *Kulturolohichniy almanakh*, 3, 209–217. URL: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/89/81>
3. Iovkhimchuk, N. V. (2009). Symvolika nominatsii vodnoho prostoru v ukrainskii narodnii picni [Symbolism of water space nominations in Ukrainian folk song]. *Humanitarna osvita v tekhnichnykh vyshchyykh zakladakh*, 19, 72–78. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9823/1/simbol.pdf>
4. Kulyniak, M. A. (2024). Muzychno-pisennyi folklor u suchasni ukrainskii kulturi [Musical-folk folklore in modern Ukrainian culture]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*, 4, 331–337.
5. Levchuk, O. (2011). Zoomorfni obrazy ukrainskoho folkloru: istoriia i metodolohiia doslidzhennia [Zoomorphic images of Ukrainian folklore: history and methodology of research]. *Suchasni problemy movoznavstva ta literaturoznavstva*, 15, 173–178.
6. Levchuk, O. I. (2021). Obraz konia v systemi zoomorfnoi symvoliky ukrainskoho folkloru [The image of the horse in the system of zoomorphic symbolism of Ukrainian folklore]. Extended abstract of candidate's thesis. Lviv.
7. Makarenko, L. P. (2020). Sotsialno-istorychne znachennia pisennoho folkloru dlia rozvytku ukrainskoho suspilstva (na osnovi analizu pisni-rekviemu “Plyve kacha po Tysyni”) [Social and historical significance of song folklore for the development of Ukrainian society (based on the analysis of the requiem song “Plyve kacha po Tysyni”)]. *Vyscha osvita Ukrainy*, 1 (76), 43–48.
8. Makarenko, L. P. (2021). Khudozhno-semantychne ta istorychne znachennia tvoriv bratviv Lepkykh “Chuyesh, brate mui” [Artistic-semantic and historical significance of the work by the Lepky brothers “Do You Hear, My Brother”]. *Conference proceedings of the III International Scientific Conference “Problemy metodolohii suchasnoho mystetvoznavstva ta kulturolohii”* (16–17 November 2021). URL: http://mari.kiev.ua/sites/default/files/conf_docs/tesy/2021-12/Methodology_Tesy_16-17_11_2021.pdf
9. Makarenko, L. P. (2025). Lev Kolodub: ukrainskyi folklorny melos i orkestr : monohrafiia [Lev Kolodub: Ukrainian folk melos and orchestra: monograph]. Kyiv : KNUTD. URL: <https://surl.li/lrmntk>
10. Troielnikova, L. (2023). Pisenyi folklor yak bazova komponenta formuvannia natsionalno-kulturnoho arealu pobutuvannia ukraintsev [Song folklore as a basic component of forming the national-cultural habitat of Ukrainians]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy im. P. I. Chaikovskoho*, 2 (59), 7–31. URL: <http://chasopysnmau.com.ua/article/view/295410/288467>